

Юлія Рібцун

**ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ
У МОЛОДШІЙ ЛОГОПЕДИЧНІЙ ГРУПІ
ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ**

Юлія Рібцун

**ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ
У МОЛОДШІЙ ЛОГОПЕДИЧНІЙ ГРУПІ
ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ**

Київ
«Освіта України»
2010

УДК 373.2:376-056.264
ББК 74.102+74.3
Р49

Рібцун Ю. В. Предметно-розвивальне середовище у молодшій логопедичній групі для дітей із ЗНМ: навч.-метод. посіб. — К.: Освіта України, 2010. — 50 с.

ISBN 978-966-188-171-5

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист № 1/11-9371 від 11.10.2010 р.)

У посібнику представлена орієнтовна структура предметно-розвивального середовища у молодшій логопедичній групі для дітей із загальним недорозвитком мовлення, подано зразки мовленнєвого матеріалу відповідно до мікрозон. Він є практичним додатком до авторського програмно-методичного комплексу «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ».

Посібник стане у нагоді вчителям-логопедам, вихователям спеціальних і масових дошкільних навчальних закладів, студентам педагогічних вузів та всім тим, хто займається навчанням і розвитком дошкільників.

ISBN 978-966-188-171-5

© Ю. В. Рібцун, 2010

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У МОЛОДШІЙ ЛОГОПЕДИЧНІЙ ГРУПІ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ

I. ГРУПОВА КІМНАТА:

1. Сектор «Вчуся гарно розмовляти»

Мета: Уточнення вимови звуконаслідувань, чіткої вимови голосних та простих за артикуляцією приголосних звуків, правильного мовленнєвого дихання. Розвиток м'язів артикуляційного апарату. Збагачення словникового запасу. Відпрацювання основних граматичних категорій. Формування зв'язного мовлення. Виховання цілеспрямованої уваги на звукове оформлення мовлення.

Обладнання:

1. Дзеркало.
2. Столик, стільчики.
3. Дидактичні ігри, лото, набори предметних та сюжетних картинок, іграшки відповідно до лексичної теми, що вивчається.

2. Сектор «Відчиняє двері казка»

Мета: Активізація творчості дітей на основі різних видів театру. Розвиток просодичної сторони мовлення та зв'язного мовлення. Виховання інтересу до театралізованої діяльності.

Обладнання:

1. Ширма, маленькі ширмочки для настільного театру, ковролінове полотно (фланелеграф), картинки до певної лексичної теми, що вивчається.
2. Різні види театру (площинний, стержневий, ляльковий, настільний, пальчиковий), маски, елементи костюмів, фрагменти декорацій до знайомих казок.

3. Сектор «В гостях у книжки»

Мета: Розширення уявлень про навколишній світ.
 Формування навичок користування книгою.
 Розвиток зв'язного мовлення.
 Виховання інтересу до книги та бережливого ставлення до неї.

Обладнання:

1. Поличка для книг, столик, два стільчики.
2. Дитячі книжки за програмою, книжечки-малюнки, книжки-іграшки, книжки-ширмочки.

4. Сектор «Веселкові кольори»

Мета: Розвиток дрібної моторики, тактильних відчуттів, зорового сприймання.
 Активізація словника відносних прикметників.
 Виховання естетичного смаку.

Обладнання:

1. Товсті воскові палички, кольорова крейда, різнокольорові олівці (Olli), гуаш (Art kids), м'який пластилін.
2. Кольоровий та білий папір, картон, наклейки, готові форми, вирізані з кольорового картону.
3. Пензлики, поролон, штампики, кліше (зразки), клей (клейстер).
4. Набірне полотно, дошка, ковролінове полотно, магнітна дошка.

5. Сектор «Рахівничка»

Мета: Знайомство з геометричними фігурами та формами предметів.
 Визначення кількості та величини предметів.
 Збагачення словника кількісними числівниками.
 Розвиток елементів логічного мислення (аналіз, порівняння).
 Виховання старанності при виконанні завдань.

Обладнання:

1. Ковролінове полотно, набірне полотно, магнітна дошка.
2. Комплект геометричних фігур, предметів різної геометричної форми, лічильний матеріал на липучках.

3. Однорідні іграшки для лічби.

6. Сектор «Улюблені іграшки»

Мета: Формування комунікативних навичок у грі.
 Збагачення словника.
 Формування дружніх стосунків.

Обладнання: різні за розміром ляльки, машинки, м'які іграшки.

7. Сектор «В гостях у Пограйлика»

Мета: Розвиток спільної сюжетно-рольової гри.
 Формування навичок діалогічного мовлення.
 Виховання моральних якостей особистості.

Обладнання:

1. Ляльковий одяг, іграшковий посуд, лялькові меблі, коляска для ляльки.
2. Атрибути до сюжетно-рольових ігор.

8. Сектор «Вправні пальчики»

Мета: Формування вміння складати прості конструктивні моделі.
 Засвоєння операцій вкладання, накладання, складання цілого з частин.
 Розвиток психічних процесів та дрібної моторики.
 Виховання терплячості та наполегливості при виконанні завдання, уміння доводити роботу до кінця.

Обладнання:

1. Велика мозаїка, вкладки, «поштові скриньки», збірні іграшки, пірамідки, шнурівки, ігри з елементами моделювання, лото, парні картинки.
2. Нетрадиційний ігровий матеріал: закриті ємкості з прорізами для заповнення предметами різного розміру, великі гудзики та намистини для нанизування.

9. Сектор «Ми будемо»

Мета: Формування та розвиток просторових уявлень, конструктивного праксису та дрібної моторики.
 Збагачення словника якісних прикметників.
 Виховання вміння доводити справу до кінця.

Обладнання:

1. Великий та середній будівельний конструктор.
2. Нетрадиційний будівельний матеріал: картонні коробки

різних розмірів, обклеєні папером, дерев'яні брусочки, контейнери різних розмірів з кришками.

3. Іграшковий транспорт великого та середнього розміру.

10. Сектор «Маленькі дослідники»

Мета: Формування умінь експериментувати із різними матеріалами.

Розвиток елементів логічного мислення (аналіз, порівняння).

Виховання спостережливості та охайності.

Обладнання:

1. Пластиковий стіл із заглибинами для води та піску, пластиковий килимок, халатики, нарукавники.
2. Природний матеріал: пісок, вода.
3. Ємності різної місткості, совочки, ложки, ліечки, сито, іграшки для ігор з водою.

11. Сектор «Листочок»

Мета: Збагачення знань про навколишній світ.

Формування часових уявлень.

Виховання працелюбності, інтересу та бережливого ставлення до природи.

Обладнання:

1. Акваріум з рибками, сачок, кімнатні рослини (фікус, бальзамін, герань), лійки, оприскувач, ганчірочки, фартушки, совочки.
2. Ковролінове полотно, гра «Пори року» на липучках, календар погоди відповідно віку.
3. Дидактична лялька, одягнена відповідно до пори року.

12. Сектор «Віночок»

Мета: Ознайомлення з національними оберегами, зі звичаями українського народу.

Розвиток пізнавальної активності.

Виховання інтересу до традицій українського народу.

Обладнання:

1. Ляльки (хлопчик і дівчинка) в українських народних костюмах, зразки українського національного посуду.
2. Інтер'єр української хати, вінок.

13. Сектор «Веселі музиканти»

Мета: Удосконалення слухового та слухо-просторового сприймання.

Розвиток слухової уваги, вироблення відчуття ритму.

Обладнання:

1. Музичні інструменти: металофон, барабан, брязкальця, трикутник, маракас, бубон, дзвіночки, іграшки-пишалки.
2. Пластикові прозорі ємності, наповнені жолудями, горохом, камінчиками.

14. Сектор «Я расту»

Мета: Удосконалення координованих самостійних та спільних рухів.

Формування навичок супроводу дій мовленням.

Розвиток загальної моторики.

Обладнання:

1. М'ячі різних розмірів, обручі, товстий мотузок (шнур), прапорці, гімнастичні палки, брязкальця, кубики.
2. Атрибути до рухливих ігор.

15. Сектор «Смачного!»

Мета: Удосконалення вміння розуміти та виконувати словесні інструкції.

Збагачення словника іменниками, відносними прикметниками, дієсловами різних часових форм.

Виховання культури прийому їжі.

II. ЛОГОПЕДИЧНИЙ КАБІНЕТ

1. Сектор «Наш веселий язичок»

Мета: Розвиток артикуляційної та мимічної моторики.

Удосконалення фонематичного сприймання та уявлень.

Уточнення та вироблення правильної вимови голосних і приголосних звуків, відповідної складової структури слів.

Формування правильного мовленнєвого дихання, навичок слухового контролю за мовленням педагога,

операції ймовірного прогнозування на фонологічному рівні.

Обладнання:

1. Столик, стільчики.
2. Настінне дзеркало (50×100 см) із ширмою, індивідуальні дзеркальця (9×12 см) на кожну дитину.
3. Комплекти логопедичних інструментів (постановочні, масажні зонди, шпателі).
4. Технічні засоби навчання (магнітофон, диктофон).
5. Посібники для вироблення правильного мовленнєвого дихання.
6. Набори предметних картинок.
7. Картки-символи (одинарні та подвійні), предметні картинки, іграшки та реальні предмети на позначення артикуляційних вправ, фотографії дітей, які виконують вправи, посібники з рухомими ігровими персонажами.

2. Сектор «Питайлик»

Мета: Розвиток лексичних узагальнень різних рівнів.
Удосконалення розуміння дериваційного значення слів.
Вироблення прогнозування на лексико-фонологічному рівні.

Обладнання:

1. Технічні засоби навчання (магнітофон, диктофон, фільмо- та діаскоп), аудіо- та відеоматеріали.
2. Набори картинок для вироблення категоріальних, контекстуально зумовлених, видо-родових понять та визначення семантичних зв'язків слова.
3. Набори муляжів, іграшки.
4. Набори предметних картинок з основних лексичних тем.
5. Дидактичні ігри, посібники.

3. Сектор «Граматичні намистинки»

Мета: Формування основних граматичних категорій (роду, числа, відмінка).

Обладнання:

1. Набори предметних та сюжетних картинок.
2. Посібники та настільно-друковані дидактичні ігри.

4. Сектор «Розмовляйко»

Мета: Формування діалогічного та монологічного зв'язного мовлення.

Обладнання:

1. Технічні засоби навчання (магнітофон, диктофон, фільмо- та діаскоп), аудіо- та відеоматеріали.
2. Набори сюжетних картинок.
3. Іграшки для моделювання ситуацій.

III. РОЗДЯГАЛЬНЯ

Мета: Формування у дітей навичок самообслуговування.
Робота з батьками.
Розвиток діалогічного мовлення.
Виховання охайності, бережливого ставлення до речей.

Обладнання:

1. Шапки з яскравими картинками та фотографіями дітей, лавочки, сюжетні картинки із зображенням процесу одягання.
2. Стенди для батьків: «Вправні пальчики» (виставка дитячих робіт), «Барвіста веселка» (фотовиставка з життя групи), «Здоров'ятко» (інформація про антропометричні дані, лікувально-профілактичні заходи, що проводяться у групі), «Граємо з дитиною всією родиною» (рекомендації батькам щодо занять з дітьми вдома), «Корисні поради» (рекомендації спеціалістів), розклад занять, режим дня, об'яви.
3. Міні-бібліотека методичної літератури для батьків, книги для читання вдома.

IV. СПАЛЬНЯ

Мета: Вироблення навичок послідовного роздягання та підготовки до сну.

Обладнання: Сюжетні картинки із зображенням процесу підготовки до сну.

V. ТУАЛЕТНА КІМНАТА

Мета: Розвиток гігієнічних навичок.

Обладнання: Сюжетні картинки із зображенням процесу умивання та миття рук.

**ЗРАЗКИ МОВЛЕННЕВОГО МАТЕРІАЛУ
ВІДПОВІДНО ДО МІКРОЗОН
ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА
У МОЛОДШІЙ ЛОГОПЕДИЧНІЙ ГРУПІ
ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ**

І. Групова кімната:

1. Сектор «Вчуся гарно розмовляти»

Віршований матеріал з основних лексичних тем, широко представлений у навчально-методичній літературі.

2. Сектор «Відчиняє двері казка»

Жила собі
Курочка Ряба.
Годували курочку
Дід та баба.
І знесла їм курочка
Не просте яєчко,
А знесла їм курочка
Золоте яєчко.
І куди б не падало,
І де б не котилось —
То ніде й ніколи
Воно вже не билось.
... Тепер дід веселий
і не плаче баба.
І живе ще й досі
В них курочка Ряба.

(Л. Силенко)

Круглий бік, рум'яний бік
Він від діда й баби втік.
Попав лисиці на зубок,
Непосида Колобок.

(Ю. Рібцун)

Круглий, свіжий і рум'яний
Я тільки що з печі.
Втік від діда, втік від баби,
Втечу й від малечі.

(Колобок)¹

Не міг сидіти на вікні,
У лісі всім співав пісні,
Але коли зустрів Лисицю,
Та пісня мусила скінчитися.

(Колобок)
(В. Паронова)

Дідусь скопав грядку,
Посадив зернятко.
Його гарно доглядав,
І сапав, і поливав.
Сидить в грядці кріпко
Величезна ріпка.

(Ю. Рібцун)

Сиднем у землі сиділа,
Час настав — і всіх здружила:
Діда, бабу, внучку й Хвінку,
Мишку та кицюню Мінку.

(Ріпка)
(В. Паронова)

3. Сектор «В гостях у книжки»

Це була чистенька книжка,
А тепер брудна вже стала.
Може, киця, може, мишка
Уночі її читали?

¹ Загадки такого типу ще не доступні розумінню молодших дошкільників, а тому доцільно використовувати сам віршований текст із попереднім уточненням, про кого чи що буде йти мова.

Чуєш, кицю? Чуєш, мишко?
 Не годиться так робити!
 Як читати хочеш книжку,
 Спершу лапки слід помити.
 (Г. Чорнобицька)

4. Сектор «Веселкові кольори»

Ми – веселі олівці,
 Наче сонця промінці.
 По паперу помандруєм,
 Все, що схочеш, намалюєм.
 Тільки нас не розкидай,
 А в коробочку складай.
 (І. Блажкевич)

Є у мене олівець.
 Він у мене молодець:
 Дім, дерева й літаки
 Намалює залюбки.
 (Г. Світлична)

Синє небо, синє море,
Синє-синє, не прозоре.
 (О. Катрич)

Червоні вишні, яблука червоні,
Червона квітка на моїй долоні.
 (І. Січовик)

Трава зелена, листя і латаття,
Зелена жабка у зеленім платті.
 (І. Січовик)

В жовтні жовте сонце гріє
 Так, що все навкруг жовтіє.
Жовті квіти і листочки,
Жовті дині й огірочки.
 (Г. Черінь)

5. Сектор «Рахівничка»

Порівняння контрастних за кількістю множин:

В мене родичів багато:
 Баба Настя, дід Вадим,
 Дядько, тітка, мама, тато,
 А от я у них – один.

(І. Січовик)

Розмірові поняття:

Білка в лісі стриб та стриб
 І знайшла великий гриб.
 А додому принесла –
 Гриб не влазить до дупла.
 Довелося білочці
 Гриб сушить на гілочці.

(А. Качан)

Прилетіли гуси, сіли на воротях
 Оті білі гуси в червоних чоботях.
 В червоних чоботях, в хустинках
 рябеньких,
 Загелкали гуси, що я ще маленький.

Малесенькі ніжки
 Швидко край доріжки –
 Топ-топ-топ-топ.
Малесенькі ніжки
 Бігли вздовж доріжки –
 Туп-туп-туп-туп.
 А великі ноги
 Мляво край дороги –
 Топ-топ-топ.
 А великі ноги
 Бігли вздовж дороги –
 Туп-туп-туп.

Лічба:

Котилася сливочка
 Мимо Славика.

– А ми її – хап!
 Котилося яблучко
 Мимо Яночки.
 – А ми його – хап!
 Котилася черешенька
 Мимо Лесеньки.
 – А ми її – хап!
 Славчику – сливочку,
 Янощі – яблучко,
 Лесі – черешню,
 Вистачило на всіх!

(В. Коломієць)

Зайчик жаби налякався
 Та й у ямку заховався.
 З переляку весь дрижить,
 Тільки пара вух стирчить.

Раз, два – дерева.
 Під деревами – трава.
 На траві – два хлопчики.
 У дерева – дві гілки,
 На гілці – два горобчики,
 У вулику – дві бджілки.
 А далі – дві хатинки,
 У них по два віконечка,
 Над ними – дві хмаринки,
Дві зірочки, два сонечка...
 Не слухайте мене, –
 Бо сонечко ж одне!

(Н. Забіла)

Котилися два м'ячики,
 Котились до ріки.
 За ними, наче зайчики,
 Стрибали малюки.

(П. Воронько)

Гойда, гойда, гойдашечки,
 У гніздечку дві пташечки.
 Просьять вітер прилітати,
 Пташеняток погойдати.

(А. Камінчук)

– Голубочку, голубочку,
 скільки в тебе діточок?
 – Двоє гарненьких.
Двоє сіреньких,
Двоє слухняних,
Двоє старанних!
 – Скільки ж то їх?
 – Двійко усіх.

(В. Заєць)

Раз, два, три,
 Йшов я і ти.
 По горох –
 Ми удвох.
 Рви стручки
 У мішки,
 Занеси
 Й поїси.

(З народного)

Ось листок та ще листок
 Заховався між квіток.
 Просте завдання, діти:
 Ці листочки полічити.

(2)

Півень залетів на тин,
 А там півник ще один.

Скільки півників усіх?
Полічіть-но швидше їх.

(2)

Геометричні фігури та форма предметів:

Круг, кружечок,
Синій, жовтий, білий,
Раз, два, три,
Покоти.

(закличка)

Круглий, гарний і легенький,
Високо лігає,
М'ячу діти дуже раді,
Бо ним кожен грає.

Довгі палички, кругленькі —
сині, жовті, червоненькі —
на папері походили,
кольори свої лишили.
Звуться палички оці
Кольорові олівці.

6. Сектор «Улюблені іграшки»

Гарна лялечка у мене,
В неї суконька зелена.
Буду я її навчати,
Як мене навчає тато.

(В. С. Ліщук)

Є дяля у мене,
Похожа на мене.
Ну, просто, як менша
Сестричка моя:
В обох нас косички,
В обох круглі личка,
І навіть всміхається дяля, як я.
Однакові очі і в неї, і в мене;
Однакові плаття: зелене й зелене.

І в неї косинка, і в мене косинка,
І навіть зовуть нас:
Маринка й Маринка.

(М. Познанська)

Є собачка в мене з плюшу.
Гавкати за нього мушу.
Не вгаваю ні на мить,
А він дивиться й мовчить.

(В. С. Ліщук)

Молочка не п'є мій котик.
Не розтулить навіть ротик.
І байдужий до мишей
Іграшковий котик цей.

(В. С. Ліщук)

7. Сектор «В гостях у Пограйлика»

Все, як в мене: ручки й ніжки.
Покладу її у ліжко,
Пісню заспіваю
І заколісаю.

(Лялька)

(В. Паронова)

А хто лялю має,
Ой так, так.
Спокою не знає,
Ой так, так.
То голівку миє,
Ой так, так.
То спідничку шиє,
Ой так, так.
Розчісує кіску,
Ой так, так.
Кладе у колиску,
Ой так, так.
Гойда-да, гойдає,

Ой так, так.
 Ля-ля-ля співає,
 Ой так, так.
 А за всі ті труди,
 Ой так, так.
 Ляля вдячна буде,
 Ой так, так.

(М. Петрів)

Гойда, гойда, гойдалочка,
Гойдається Наталочка:
 Раз, два, три –
 На гойдалці ми!
 Гойда, гойда, гойдалочка,
Гойдається і лялечка:
 Раз, два, три –
 Лялько, не впади!
 Гойда, гойда, гойдалочка,
Спинилася Наталочка:
 Раз, два, три –
Спати з лялькою пішли.

8. Сектор «Вправні пальчики»

У дівчаток і хлоп'ят
 Десять пальчиків-малят.
 Дружно пальчики живуть –
 Люблять ігри, люблять труд.
 Тож навіщо нам чекати?
 Нумо з пальчиками грати!

(Ю. Рібцун)

У корзинці маслочки –
 Їх так люблять їжачки.
 Щоб грибочки рахувати,
 Треба пальчики згинати. (О. Узорова)

В гості пальчики прийшли,
 Подарунки принесли.
 Чути стукіт тут і там –
 Відчиняйте швидше нам.

(О. Нефьодова)

Каже мама, каже тато:
 – Годі пальчик в рота брати!
 Пустуна я покараю –
 В кулачок його сховаю.

(Н. Білунова)

9. Сектор «Ми будемо»

Для матрешки Лялі
Дім ми будували.
 Ось такий високий,
 Ось такий широкий.
 В дім зайшла матрешка
 І взяла гармошку.

Можу з них побудувати
 Я гараж, місток і хату,
Огорожу і доріжку,
Стіл, диван і навіть ліжко.

(Кубики)
(В. Паронова)

Кожному в пісочниці
 Дуже грати хочеться,
 Бо не просто в ній пісок:
Тісто в ній на пиріжок.
 Для фортеці цегла в ній.
 Для машин – гараж новий.
 Ось чому в пісочниці
 Всім нам грати хочеться.

(А. Костецький)

Я відеречко знайду
І малу лопатку.
Є пісочок у садку,
На пісочок я піду
І збудую хатку.
Може, мишка прибіжить
І захоче в хаті жити?

(Г. Чернобицька)

10. Сектор «Маленькі дослідники»

Ой, ладусі, ладки!
Із сніжку у нас оладки.
Прийде сонце — добрий гість
І оладки всі поїсть.

(М. Заєць)

Срібна зірка, біла-біла,
На долоню теплу сіла.
І як сіла, то й розтала —
Голуба водиця стала.

(В. Довжик)

Я гладжу долоньками
Теплий пісочок.
Малюю я квітку,
А поряд грибочок,
І човник у морі,
І пташка на гілці,
Ялинка надворі
І мишка у нірці.
Стікають піщинки...
Сиджу — завмираю:
Це світу картинки
В долоньках тримаю.

(В. Шипунова)

11. Сектор «Листочок»

Ясне сонечко в кімнату
Дивиться в віконечко.
Дуже раді всі малята,
Плескають в долонечки.

(А. Барто)

Сонечко, сонечко,
Виглянь у віконечко, усміхнись.
До діток малесеньких
Своїм ясным личеньком повернись.

Дощик день у день іде,
Поглянь у вікна — ось він.
Із вереснем до нас веде
Холодну мокру осінь.

Жовте листя опадає,
Облітає тихий сад.
Рання осінь поспішає,
Наступає листопад.

(Л. Первомайський)

Дує, дує вітер,
Дує, задуває,
Жовтенькі листочки
З дерева зриває.

(Н. Верховинець)

Жовкнуть трави в полі,
Квіти у ліску.
Облітає листя
Із дерев в садку.
Сумно вітер віє,
Гілочки лама.
Плачуть хмари сірі —
Сонечка нема.

І пташок не чути
В полі і садках.
Листячко зів'яле
Мокне по стежках.

(К. Перелісна)

Дощик малюків лякає
І гуляти не пускає.
Парасолькою новою
Я накриюсь з головою.
Чобітки високі взую,
По калюжах потанцюю.

(В. Паронова)

Уранці біля хати
Малесенькі сліди —
Зайчаточко вухате
Приходило сюди.
Стояло біля хати,
Ступило на поріг,
Хотіло нам сказати,
Що випав перший сніг.

(Л. Куліш-Зіньків)

Сніг біленький і м'який —
Подивитись любо.
І дерева й малюки
Одягають шуби.

(В. Паронова)

Сніг пухнастий,
Наче вата,
Аж по ньому жаль ступати, —
Білий, чистий сніг.

(Г. Бойко)

Білесенькі сніжиночки,
Вродились ми з води;
Легенькі, як пушиночки,
Спустилися сюди.

(М. Вороний)

За вікном летять сніжинки
І сідають на вікні.
Ми танцюєм круг ялинки
І співаємо пісні.

(Н. Забіла)

Сонечко, сонечко,
Визирни в віконечко,
На весняні квіточки,
На маленькі діточки.

(з народного)

Хлопчик дощика просив,
щоб травичку заросив.
Хай росте густа травичка,
зеленька шовковичка.
Хай цвітуть барвисті квіти,
щоб весні раділи діти.

(Г. Чернобицька)

Посадило сонечко
Для своєї донечки —
Для малої зірочки —
В ряд червоні квіточки.

12. Сектор «Віночок»

Пішла Яся на лужок,
Там сплела собі вінок.
А яскраві стрічки
Старша дасть сестричка.

(Ю. Рібцун)

До барвистого віночка —
Вишиваночка-сорочка,
Фартушок і чобітки,
Й різноколірні стрічки...
 Це Оленка-українка,
 Як вона співає дзвінко!
 Як сміються оченята!
 Як танцюють ноженята!

(Н. Поклад)

Привітний і світлий наш сонячний дім.
 Як радісно й весело жити у нім.
 Тут мамина пісня і усмішка тата,
 В любові й добрі тут зростають малята.
 Дзвінка наша пісня до сонечка лине:
 «Мій сонячний дім — це моя Україна!»

(А. Німенко)

13. Сектор «Веселі музиканти»

Ой без дуди, без дуди,
 Ду-ду-ду та ди-ди-ди
 Йдуть ніженьки не туди.
 А як дудочку почують,
 Самі ніженьки танцюють.

Дзвіночок дзвонить:
 — Дзень, дзень, дзелень!
 Ось гарний день, веселий день!
Дзвіночок дзвонить:
 — Дзан, дзан, дзан!
 Добридень чемним дітлахам!

Лугом поміж квітами я іду,
Пісеньку-весняночку я веду.
 Склала я цю пісеньку голосну
 Про гаряче сонечко, про весну.
 (Л. Компанієць)

14. Сектор «Я росту»

Наш гусак подався на кладку,
 Став, як завжди, на зарядку.
 Повернувся вліво, вправо,
 Чітко робить вільні вправи.
 От зробив гусак зарядку
 Та й у річку — бух із кладки! —
 Миє крила, чистить лапки.
 Каже качур: — Так-так-так,
 Фізкультурник наш гусак!

(М. Стельмах)

Руки вгору, руки вниз —
 На матусю подивись.
 Треба швидше підростати,
 Щоби м'ячик наздогнати.

(В. С. Ліщук)

15. Сектор «Смачного!»

Доню! Ручок не помила,
 А вже коржика вломила
 І до столу хочеш сісти.
 Як ти будеш кашку їсти?
 В тебе ж пальчики й долоні
 Від пісочки аж червоні.
 Доня руки мила, мила,
 Білу піну з мила збила
 І водички не жаліла.
 Як помила, аж зраділа.
 Поспіша до столу сісти
Борщик й кашу смачну їсти.

(Г. Чорнобицька)

Ой, не хоче їсти ротик,
 Хоч голодний вже животик,
Зголодніли й зубки...
 Чом нахнюпив губки?
 Котик їсть і мишеня,

Кістку хрума цуцень,
 Ти лиш вередуєш –
Кашку не смакуєш.
 (О. Радущинська)

Бідолашна Маша
 Вчилась їсти кашу.
 Шоки Маші в каші,
 Шия Маші в каші,
 Носик Маші в каші,
 Тільки в рота Маші
 Не попало каші.
 (І. Січовик)

Налетіли гуси,
 сіли на воротях
 в червоних чоботях.
 Стали думати, гадати,
 Чим дитятко годувати:
Чи кашкою, чи медком,
Чи солодким молочком.
 (з народного)

В мамі є великий горщик,
 Мама в ньому варить борщик,
 І такий смачний той борщик,
 Що ми ладні з'їсти горщик.
 (Є. Гуцало)

Ладки, ладки, ладки!
 Напечу оладки –
Пишні та рум'яні.
 – Для кого?
 – Для Гані.
 (Л. Компанієць)

Ой, смачні,
 Ой, смачні
Бублики У Тані:
Медяні,
Запашні,
З маком,
 Ще й рум'яні.
 (Г. Бойко)

Повна мисочка борщу –
 Їж, малятко, досхочу.
 Тут капуста, бурячок,
 Щоб скоріше ріс, синок.
 (Р. Котик-Маховська)

Гуси мої, гуси, де були?
 – В бабусі.
 – Чим вас частували?
 – Кашку нам давали.
 – Як же ви бабусі
 дякували, гуси?
 – Ми їй гелготали –
 Пісеньку співали.
 (М. Павленко)

Щедрий кухар усіх нас
 Пригощає пиріжками,
 Він готує плов і квас,
Кашу й борщ із пампушками.
 (К. Пасічна)

Смачний у кухаря пиріг,
Чудова каша манна.
 Він дбає про здоров'я всіх, –
 Йому подяка й шана.
 (М. Познанська)

Тут картопелька, крупинки,
Смачний супчик для Маринки.
 Плянь, на руки лізе котик,
 Відкриває також ротик.

(Р. Котик-Маховська)

Мама просить сина Сашу:
 – Їж, синочку, манну кашу.
 Хто до каші небайдужий,
 Той росте здоровим, дужим.

(В. Слпчук)

Це ж чому завжди у Тані
 Щічки свіжі та рум'яні?
 А тому, що Таня наша
 Їсть і борщ, і хліб, і кашу!

(Г. Демченко)

Молодці в нас малюки:
 З'їли борщ і пиріжки.
Борщик зі сметаною,
Коржики гречанії,
Пиріжки з капустою,
Свіжі та рум'яні.
 Другу страву подавали –
 Руки вгору піднімали:
 – Дайте нам добавки,
м'яса і приправки!
 А на третє в нас компот –
 Ми й компот – одразу в рот!
 Забирайте тарілки –
 Все поїли малюки!

(Н. Забіла)

II. ЛОГОПЕДИЧНИЙ КАБІNET**1. Сектор «Наш веселий язичок»**

Чок-чок-чок, чок-чок-чок,
 Мій веселий язичок
 Все танцює і жартує –
 І ніколи не сумує!
 Чок-чок-чок, чок-чок-чок,
 Мій веселий язичок!

Артикуляційні вправи**Статичні вправи:**

Вийшли жабки полювати,
 Комарів лихих ганяти.
 Тільки скік! – на язик –
 Вже комарик зник!

(Н. Забіла)

Шити голка ця не вміє,
 До шиття нема їй діла.
 Хоч і гостра і тонка,
 Та вона ж із язика.
 Подивіться, ось яка!

(Ю. Рібцун)

Вмію я із язика
Чашечку зробити.
 Можу в свою чашечку
 Соку я налити,
 Всипать борщику чи кашки.
 Правда ж, гарна в мене чашка?

(Ю. Рібцун)

Динамічні вправи:

Місили, місили,
 Ліпили, ліпили,
 А тоді – хіп,
 Та вареники в окріп!

Язичок то виставляю,
То назад його ховаю.
Ніскілечки не страшна
Моя змійка з язика!

(Ю. Рібцун)

Вишень червоних мама купила,
З ягід вишневе варення зварила.
До чого ж духмяне, до чого ж смачне,
Тому-то і губки солодкі в мене!

(Ю. Рібцун)

Гей, годинник на стіні!
Поможи мерщій мені:
Швидше стрілками крути –
Швидше буду я рости!

(В. Бойченко)

Хиталочку-гойдалочку
Гойдатиму в садку.
Малесеньку Наталочку
Присплю у холодку.
Хить та хить.

(Т. Коломієць)

Каруселі люблять діти –
Галя з Ларою та Рита.
Сіли й крутяться гуртом –
Все бігом, бігом, бігом.
А тепер не поспішайте –
Каруселі зупиняйте.
Раз, два, раз, два –
Закінчилась наша гра.

Язичок я підігну
І котушечку зроблю.

Буду я її качати,
Щоб раділи кошенята.
Цю котушку, кошенята,
Ви не зможете качати.

(Ю. Рібцун)

Ріс горіх, виріс,
Із кожущка виліз,
По руках покотився,
На зубах опинився.

(з народного)

Індик ходить,
Індичат водить.
До себе збирає,
«Бл-бл!» – промовляє.
Язичок мій не гуляє,
Мову індіка вивчає:
«Бл-бл-бл!».

(Ю. Рібцун)

Фарбувати нам пора,
Запросили маляра.
Без відра і пензля він
Взявсь за фарбування стін.

(Ю. Рібцун)

Дихальні вправи

Вітерець-пустунчик
У вікно влетів,
Погортав він книжку,
М'ячик покотив,
Папірець легенький
Зі стола змахнув,
Подивився в чашку
І на чай подув.

(А. Марков)

Де не взявся вітерець,
Непосидько-пустунець,
Заходився коло хати
Жовте листя підмітати.
Листя те, що натрусив
Уночі з колючих слив.

(В. Скомаровський)

Бубоніла діду баба:
— Ой, не дмухай на кульбабу,
Бо з кульбаби полетять
Сто малих кульбабенят.

(скоромовка)

Я за мамою скучаю,
Йде з роботи — зустрічаю.
Приготую чашку чаю,
Маму чаєм пригощаю.

(І. Січовик)

Чайник вже кипить, гукає:
— Пригощу всіх чудо-чаєм!
А до чаю діворі
Цукерочки на столі.

Голосові вправи

А-а-а, ляля,
Я маленька няня.
Спи, моя гарненька,
Нічка вже тихенька.

(з народного)

Наша мама цілу нічку
Заспокоює сестричку,
Колисанку їй співа:
— А-а-а-а...

(І. Січовик)

Страшно вовчику в ліску,
Тож і виє лячно:
— У-у-у...

(І. Січовик)

Їде мишка на машині
У сивенькій козушці.
Від садка і до садка.
В неї пісенька така:
І-і-і...

«Е-е!» — гукаємо у ліс.
«Е-е!» — відгукується скрізь.

(Г. Чубач)

Вітер в полі дме: — Е-е-е...

(О. Квітко)

Е-е-е-е! —
Мама донечку качає.
И-и-и-и! —
Доня їй відповідає.

(О. Квітко)

2. Сектор «Питайлик»

Різні рівні лексичних узагальнень

Контекстуально зумовлені лексичні узагальнення:

На плиті — каструля біла,
В ній водичка закипіла.
— Буль-буль, буль, —
вона булькоче.
Що вона сказати хоче?

(Е. Саталкіна)

Я сьогодні у садочок
Ледве не спізналася,

Я сандалик свій шукала,
 Ранок весь трудилася.
 Заглядала геть усюди,
Перекидала весь дім,
Раптом бачу, кошениятко
 Спить в сандалику моім.

(З. Грієва)

Чуки, чуки, чукарики,
 Хоче Настя сухариків.
Хрумкає Настя
 Сухарики хрумчасті.

Видо-родові поняття:

Ой, як іграшок багато:
 Танк, машина, кораблі,
 Звірі, м'ячики, солдати
 На полочках, на столі.

З іграшками добре грати,
 Та не можна забувати,
 Що не можна їх ламати,
 На частини розбирати.
 Ви ж нічого не ламали,
 Все гарненько покладали?
Іграшки тепер, малята,
 З вами завжди будуть грати.

*Лексико-семантичні мовні явища**Антонімія:*

Хто тихесенько іде, –
 Той ніколи не впаде.
 А хто дуже побіжить,
 Може носика розбить.

(К. Перелісна)

Слон великий, наче скеля,
 Підпирає в хаті стелю.

Як тримати у будинку
 Отаку собі тваринку?
 Інша справа – мишеня,
 Чи маленьке кошениятко:
 Поміщається у жмені,
 Може жити і в кишені.

(О. Шувасєва)

Оленка велика
 Й Оленка маленька
 Ходили до лісу
 Збирати опеньки.
Маленька Оленка
Маленькі збирала,
Велика ж великі,
 І в кошики клали.
 Коли ж не залишилося
 Місця у ньому,
 Обидві Оленки
 Вернулись додому.

(А. Костецький)

Багатозначність:

В гриба ніжка є одна,
 Чобота ж немає.
 І хоча без голови,
Шапку одягає.

Гриб діткам купив шапки.
 Повдягалися грибки
 І стають аж на носочки
 Щоб їх бачили в лісочку.
 Гриб говорить їм: – Дітки,
 Не спинайтесь на носки.
 Не показуйте шапки:
 Ходить баба за дубами –
 Попадете в борщ з грибами.

(М. Стельмах)

То холодним, то гарячим
В домі кожен його бачив.
Чайник так співа від жару,
Що пускає з носа пару.

Маю спинку, маю ніжки,
Не ходжу й не сплю
Нітрішки.

(Стілець)

Стільчик також ніжки має,
Та нікуди не втікає.
Бо тоді на чім сидіти
Будуть і дорослі, й діти?

Це стілець. Сидіння, спинка,
А на спинці – дві картинки.
Ну, а ще чотири ніжки,
Щоб сидіть між ними кішці.

Котик-воркотик,
Вуса, мов дротик.
М'якенькі лапки,
Ходить без шапки.

Ой, рятуйте! Поможіть!
Де тут лікар, покажіть!
Моя лялька впала з ліжка,
Відірвала собі ніжку.
Треба ніжку ту пришити,
Щоб вона могла ходити.

(К. Перелісна)

Щоб зайти до хати,
Двері відкривають.

Ну, а кожні двері
Свою ручку мають.

(Ю. Рібцун)

Щоб поплескати в долоньки,
Мамі перебрать квасольку,
Півника намалювати –
Треба діткам ручки мати.

(Ю. Рібцун)

Носить Вова воду,
Поливає грушку.
Щоб відро носити,
Воно має ручку.

(Ю. Рібцун)

Має стіл чотири ніжки,
Як у песика чи кішки.
Та не піде стіл гуляти,
Бо уміє лиш стояти.

(Ю. Рібцун)

Діти бігали, стрибали,
В ігри грали, танцювали.
Не стомилися нітрішки,
Бо міцненькі в діток ніжки.

(Ю. Рібцун)

Система морфологічного словотворенняСловотвір іменників:

Оце – дуб, а це дубочок,
А під ним росте грибочок.

(Р. Котик-Маховська)

Хочу м'яч великий мати,
Я люблю м'ячем цим грати.

Ну, а твій маленький м'ячик
Високо і легко скаче.
М'ячик в тебе з рук утік,
По кімнаті: скік та скік.

(Ю. Рібцун)

У зеленому лісочку,
Під зелененьким листочком
Червоніє невеличка
Спіла ягідка-сунічка.

Дзінь-дзелень – біжить трамвайчик.
У вагоні лис і зайчик,
Бегемотик, слоник, котик,
Песик, вовчик, чорний кротик.
– Не дивуйтесь! – каже зайчик, –
В зоопарк іде трамвайчик!

(А. Камінчук)

Гойда, гойдаша!
Де кобила, там лоша,
А де кішка – кошеня,
Де собака – цуценя,
Де кролиця – кроленя,
Де вівця – мале ягня,
Де коза – там козеня,
Де корова – там теля
Де свиня – там порося.
От і пісенька уся.

(О. Єрошкіна)

3. Сектор «Граматичні намистинки»

Граматична категорія числа:

Ми ходили по гриби,
Зайчика злякались,
Поховались за дуби,
Розгубили всі гриби,

Потім засміялись –
Зайчика злякались!

(П. Воронько)

На подвір'ї курочки –
Ціпу, ціпу, ціп!
Ось Маринка й Юрочка
Кришать ціпкам хліб.
Ціпки бачать кришечки,
Дзьобики – тук-тук!
Весь шматок – ой, лишенько! –
Вихопили з рук!

(Н. Забіла)

Я біжу, біжу, біжу,
Я на місці не стою.
Я гуляю, засмагаю,
В лісі ягоди збираю.
По садочку я гуляю,
Все співаю я, співаю.

Біжимо ми, біжимо,
На місці ми не стоїмо.
Ми гуляємо, засмагаємо,
В лісі ягоди ми збираємо.
По садочку ми гуляємо
Все співаємо та співаємо.

Граматична категорія роду:

Скочив котик,
Сів на плотик,
Миє ротик
І животик.
Він миленький
І чистенький.
Гарний Мурко
Мій маленький.

(М. Підгірянка)

Прилетіла пташка
Вранці в дитсадок.
Цій маленькій пташці
Дам я крихіток.

Пташечка маленька
Крихітки клює,
Пташечка маленька
Голос подає.

(М. Пригара)

Граматична категорія відмінка:Родовий відмінок у значенні матеріалу:

Що за гамір?
Що за гра?
Ліпить бабу
Дітвора!
Ой же, баба
Снігова,
Біла в баби
Голова.
Ой, у баби
Горб на спині
І ломака
Он яка!
Ніс у баби
З картоплини,
Рот у баби
З буряка!

(М. Підгірянка)

Родовий відмінок у значенні приналежності:

У синички – білі щічки.
Чорна шапка,
Сірі лапки.
Фартушок жовтавий,
Голосок ласкавий.

(Г. Демченко)

Давальний відмінок у значенні непрямого об'єкта:

Ти, Тарасику, трави
Для телят піди нарви.
Й кролятам запаси,

Курям воду віднеси,
Потім книжку почитай,
А тоді собі як знай –
Хоч до вечора гуляй.

(В. Гринько)

Знахідний відмінок у значенні прямого об'єкта:

В стайні коник заіржав –
Мабуть, сіна забажав.
І корівка тут як тут:
– А мені травиці жмут. –
Півник голосно кричить:
– Кукурудзи принесіть! –
Свинка каже: – Хрю-хрю-хрю,
Я картопельку люблю. –
М'яса ласого шматок
З'їв би радо пес Дружок.
А качата на ставку
Ловлять ряску в холодку.
Ну, а з вас, мої малята,
Хто чим любить ласувати?

(О. Журлива)

Хоч недавно братика
Мама годувала,
Та, напевно, братику
Ще цього замало.
Все, що в нього в ліжку є,
Тягне в рот він і жує:
І перинку, і хустинку,
І пластмасову Маринку,
І пелюшку, і подушку,
І панчішку в синю смужку,
Тягне іграшку і книжку,
І свою маленьку ніжку.
Добре, що немає в нього
Ще зубів.

Бо тоді б, напевно,
Він усе це з'їв.

(Г. Малик)

Знахідний відмінок у значенні просторових відношень:

Горобчик: – Цінь-цінь!
Вийди, Івасю, на двір.
Синичка: – Час-час!
Вийди, Марусю, до нас.
Цінь-цінь! Час-час!
Подбайте, діти, про нас!

(М. Підгірянка)

Орудний відмінок у значенні знаряддя дії:

Наша Настя мала
Зранку хату мела.
А котик під лавкою
Підмітає лапкою.
Підмітаючи, нявчить:
– Як не знаю мести, вчіть!
Був би я козликком –
Підмітав би хвостиком.

(В. Вітько)

Орудний відмінок у значенні сумісності:

Я і тато рано встали,
Вийшли з кошиком,
Печериці позрізали
Гострим ножиком...

(П. Дорошко)

III. Роздягальня

Час на вулицю збиратись,
Зараз будем одягатись.
Нумо, дітки-молодці,
Одягаємо штанці.
Хоча ще ви невеличкі,
Самі взуйте черевички.
Галі, Маші, Петрики,

Одягайте светрики.
А тепер часу не гайте –
Теплі шапочки вдягайте.
Не лінується ніхто –
Вдягайте куртки і пальто.
Всі зав'яжем шарфики
І закриєм шафочки.

(Ю. Рібцун)

В коридорі шафочки.
Пальта в них і шапочки,
Черевички, капці, шарфик...
Ось малюночки на шафках:
Грушка, яблучко, морквинка,
Заєць, вишня, кінь, мотрійка,
Качка, білочка, енот,
Мавпа, лев і бегемот –
Стануть діткам у пригоді,
Щоб не плутали свій одяг –
Пальта, шапки, черевички
Іри, Олі і Марічки!
І щоб знали малюки,
Де поклали чобітки!
Щоб Олесь не розгубився
І без капців не лишився!

(Г. Лагздинь)

Кажуть всі, що я великий:
Сам взуваю черевички,
Сам вдягаю все на себе,
Не як-небудь, а як треба.

(М. Стельмах)

Цілий ранок наша Алла
Чобітки свої взувала.
А вони противляться –
В різні боки дивляться

(Л. Куліш-Зіньків)

Я умію узуватись,
Схочу, — взуюся умить.
І малесенького брата
Цьому ж хочу научить.
Чобітки є в нього:
Цей — на ліву ногу,
Цей — на праву ногу.
От як чудово!

(О. Благініна)

— Котику-воркотику,
одягни сорочку!
— Я не вмію!
— Котику-воркотику,
Зашнуруй шнурочки!
— Я не вмію!
— Котику-воркотику,
застебни всі гудзики!
— Я не вмію!
— Котику-воркотику,
приміряй картузика!
— Я не вмію!
— Як не вміє котик,
то чи вміє хлопчик?
— Вміє, вміє!

(Т. Коломієць)

ІV. СПАЛЬНЯ

У моєї доні
Оченята сонні.
Рученьки, мов з вати, —
Доня хоче спати.

(П. Воронько)

Це — м'якенькая подушка,
В неї аж чотири вушка,

І така пухнаста спинка.
Засинай, моя дитинко.

(Р. Котик-Маховська)

Спіть, діточки, спіть,
Віченька стуліть!
Дрібен дощик стукотить,
Вікнам казку гомонить...
Дрібен дощик пада там,
А тут тепло, тихо нам.

(М. Підгірянка)

Зайченятко спить у ліжку
І солодкий бачить сон:
Хоробрішим став за вовка
І великим, наче слон.

Захотіла Милочка
Спати.
Кулачками тре
Оченята.
Зачекай-но, Милочко,
Трішки,
Постелю для тебе я ліжку,
Покладу тебе й заспіваю:
— Люлі-люлі-люленьки,
Баю!

(Г. Бойко)

Щука-риба в морі грає,
А Івасик спать лягає.
Я рибоньки та наловлю,
Івасику та наварю,
Ой, я його заколишу,
Наш Івасик буде спати,
А я буду колихати.

(з народного)

V. ТУАЛЕТНА КІМНАТА

Як я умиваюся,
Ним я вигтираюся.

(Рушник)
(В. Паронова)

Як дивлюся я у нього,
Бачу там себе самого.

(Дзеркало)
(В. Паронова)

Зубчики густі й рівненькі
Причесали нас гладенько.

(Гребінець)
(В. Паронова)

Водичко, водичко,
Умий моє личко,
Щоб і очки ясніли,
Щоб і брівки чорніли,
Щоб сміявся роток,
Щоб кусався зубок.

(з народного)

Хлюп, хлюп, водиченько,
Хлюп, хлюп на личенько,
І на ручки, і на ніжки
Хлюп, хлюп, хлюп!

(Г. Бойко)

Водичко, водичко,
Умий моє личко,
Щоб сяяли очки,
Червоніли щічки,
Щоб ротик сміявся,
Щоб зубчик кусався.

(з народного)

— Водичко, водичко,
Умий моє личко.
Рожеве та біле,
Як яблучко спіле!

(Г. Демченко)

Я до крана сам дістану,
Умиваюсь біля крана.
Милю милом щоки, шию,
І водою добре мию.

(Г. Бойко)

Вмиває кішка кошенят,
Вмиває кізка козенят.
Мене водою з милом
Щоранку мама миє.

(А. Костецький)

А у мене, а у мене
Є гребіночка зелена.
Я нікого не прошу, —
Сам голівку причешу!

(Г. Бойко)

Ми не гаєм часу марно.
Руки миєм дуже гарно.
Вигтираємо, як слід,
І сідаєм за обід.

(Н. Забіла)

Три лисички, три сестрички
Миють лапки, миють личка.
Не виводить тато-лис
Їх невмитими у ліс.

(П. Король)

Водичко, водичко,
Вимий моє личко,
Щоб очі блищали,
Щоб щічки рожевїли,
Щоб ручки були чистенькі,
А ми були гарненькі.

(з народного)

Ось маленький котик
Миє лапки й ротик,
Вчить малу Анничку
Умивати личко.
Тихенько муркоче,
Мов сказати хоче:
«Візьми й ти, Анничко,
В долоні водички,
Умийся гарненько,
Вберися саменька».

(О. Криштанович)

Навчальне видання

Рібцун Юлія Василівна

**ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
У МОЛОДШІЙ ЛОГОПЕДИЧНІЙ ГРУПІ
ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ**

Із запитаннями та пропозиціями звертатися:

www.logoped.in.ua

Головний редактор: Н. І. Перинська
Дизайн обкладинки: І. В. Максимчук
Комп'ютерна верстка Тарас Гудименко

Підписано до друку 17.09.2010. Формат 60x84/16

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 0,87. Наклад 300 прим.

Видавництво «Освіта України»,
04214, м. Київ, вул. Героїв Дніпра, 63, к. 40

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК № 1957 від 27.09.2004 р.

Тел/факс (044) 411-43-97, 228-81-29, 237-59-92

E-mail: osvita2005@ukr.net; www.rambook.ru.

Видавництво «Освіта України»

запрошує авторів до співпраці з випуску видань,
що стосуються питань управління, модернізації,
інноваційних процесів, технологій,

методичних і методологічних аспектів освіти
та навчального процесу у вищих навчальних закладах.
Надаємо усі види видавничих та поліграфічних послуг.

ISBN 978-966-188-171-5

«Освіта України»